

A model for the knowledge sharing behavior of nurses at kermanshah university of medical sciences, affiliated with the ministry of health and medical education

Saifeallah Khosravi¹, Atefeh Zarei^{2*}, Behrooz Bayat³, Zarrin Zarrinabadi⁴

1. PhD Student of Knowledge and Information Science, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan and Librarian of Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran
2. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran
3. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran
4. Assistant Professor of Medical Library and Information Sciences, School of allied Medical Science, Abadan University of Medical Sciences, Abadan, Iran

Article Info.

Received: 2023/11/03

Accepted: 2024/05/30

Abstract

Background and Objectives: Knowledge sharing involves the exchange of information among individuals across various groups and divisions within or between organizations. It includes conveying knowledge to colleagues through internal and external communication processes. This study aims to present a model for knowledge-sharing behavior among nurses.

Methodology: This applied research adopts a mixed-methods approach, beginning with a qualitative phase followed by quantitative analysis. The qualitative phase involved thematic analysis of the primary and secondary components of the Theory of Planned Behavior and Homans' Social Exchange Theory, derived from scientific works published between 2000 and 2024 in indexed online databases. Data were collected through library research in a virtual environment using the PRISMA flowchart, and themes were extracted using networked thematic analysis. In the first phase, keywords related to the research objectives were identified through a review of Medical Subject Headings (MeSH) and consultation with experts. The identified keywords were: ("Theory of Planned Behavior") AND ("nurses' knowledge sharing" OR "nurses' information sharing"). ("Homans' Social Exchange Theory") AND ("nurses' knowledge sharing" OR "nurses' information sharing" OR "nurses' information exchange"). In the second phase, the literature search was conducted using national databases such as IranDoc, Magiran, Noormags, and SIKA, as well as international databases including ScienceDirect, ProQuest, Web of Science, and PubMed. In the third stage, inclusion and exclusion criteria were established: (1) studies predicting users' knowledge sharing behavior using Ajzen's Theory of Planned Behavior and Homans' Social Exchange Theory, either separately or combined; (2) studies published as full texts with accessible files; and (3) studies published between 2000 and April 2024 in online databases. In the fourth stage, 375 retrieved sources were screened using the PRISMA flow diagram. During the initial screening, titles and abstracts were reviewed based on the study's objectives and inclusion criteria, resulting in 80 remaining sources. In the second screening phase, 44 sources were excluded after full-text reviews due to non-compliance with the study goals and criteria, leaving a total of 36 sources for further review and data

extraction. In the fifth and sixth stages, bibliographic details were recorded, and themes were extracted from the source texts through thematic analysis and coding. The quantitative Research phase employed a survey-analytical method using a researcher-developed questionnaire consisting of 27 questions across nine components derived from the qualitative phase. These components include attitude, subjective norms, perceived behavioral control, intention, rewards, reciprocal relationships, risk, reputation perception, and knowledge-sharing tools. Responses were measured on a five-point Likert scale ranging from "strongly disagree" (1) to "strongly agree" (5). The statistical population comprised nurses from six selected teaching hospitals of Kermanshah University of Medical Sciences. Based on the structural equation modeling guidelines of $5Q < n < 27Q$, a sample size of 280 participants was determined using proportional quota-random sampling. To validate the questionnaire items, a checklist assessing the Content Validity Index (CVI) and Content Validity Ratio (CVR) was distributed among 34 faculty members and specialists in information science and knowledge studies affiliated with the Ministry of Health and the Ministry of Science, Research and Technology. The average CVR and CVI coefficients were reported as 84% and 69%, respectively. The reliability of the questionnaire was assessed using Cronbach's alpha, with a pre-test reliability of $R=0.873$ and a post-test reliability of $R=0.915$ based on a sample of 36 individuals from the statistical population. Structural equation modeling was employed to test the research hypotheses, and Friedman's test was used to prioritize the components.

Findings: The qualitative analysis identified nine key components: attitude, rewards, mutual benefits, reputation, subjective norms, perceived behavioral control, intention, risk, and knowledge-sharing tools. Descriptive statistics indicated that, from the nurses' perspective, attitude, rewards, mutual benefits, reputation, and subjective norms had above-average means and significantly influenced knowledge-sharing behavior. However, inferential statistics revealed that only attitude, perceived behavioral control, and rewards had a significant impact on knowledge-sharing behavior.

Discussion: The components of attitude, perceived behavioral control, rewards, mutual benefits, reputation, and subjective norms play significant roles in the knowledge-sharing behavior model of nurses.

Keywords: Ajzen's planned behavior theory, Homans' social exchange theory, Nurses, Kermanshah university of medical sciences

*Corresponding author

Email: Atefehzareei@gmail.com

How to Cite: Zarei, A., Khosravi, S., Bayat, B., & Zarrinabadi, Z. (2024). A model for the knowledge sharing behavior of nurses at kermanshah university of medical sciences, affiliated with the ministry of health and medical education. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 16(4), 77-98.

فصلنامه

مطالعات کتابداری و علم اطلاعات. سال ۱۶، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

ارایه الگوی رفتار اشتراک دانش پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سیف‌الله خسروی^۱، عاطفه زارعی^{۲*}، بهروز بیات^۳، زرین زرین آبادی^۴

۱. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان و کتابدار دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
۲. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران
۳. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران
۴. استادیار علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، مدرسه کاربردی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آبادان، آبادان، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۱۲

چکیده

هدف: منظور ارائه الگوی رفتار اشتراک‌گذاری دانش است.

روش‌شناسی: روش کلی پژوهش آمیخته است. روش کیفی، تحلیل مضمون مؤلفه‌های اصلی و فرعی نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تبادل اجتماعی هومنز است که در مقالات علمی و پژوهشی منتشر شده در بازه سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ میلادی در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی آنلاین نمایه شده بودند. روش گردآوری منابع داده‌ها، نمودار جریان‌ی پریزما بود. روش کمی، پیمایشی تحلیلی، ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته است. جامعه آماری پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه است. حجم نمونه مطابق قواعد $5Q < n < 15Q$ معادلات ساختاری، ۲۸۰ نفر تعیین، روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای-تصادفی ساده است. فرضیه‌های پژوهش با آزمون معادلات ساختاری نرم‌افزار PLS ورژن ۲۴ تحلیل گردید. روایی گویه‌ها پرسش‌نامه با استفاده چک‌لیست سیاهه واری CVI و CVR بین ۳۴ نفر از اساتید و متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی، ۸۴ و ۶۹ درصد تأیید شد. پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹۷ بود.

یافته‌ها: در بخش کیفی ۹ مؤلفه اصلی نگرش، پاداش، منافع متقابل، شهرت و هنجارهای ذهنی، کنترل رفتاری، قصد، ریسک و ابزارهای اشتراک دانش شناسایی شدند. در آمار توصیفی از دید پرستاران نگرش، پاداش، منافع متقابل، شهرت و هنجارهای ذهنی با میانگین بالاتر از حد متوسط بر رفتار اشتراک دانش مؤثر بودند. در آمار استنباطی، صرفاً نگرش، کنترل رفتاری و پاداش بر رفتار اشتراک دانش اثر معنی‌داری داشتند.

نتیجه‌گیری: مؤلفه‌های نگرش، کنترل رفتاری، پاداش، منافع متقابل، شهرت و هنجارهای ذهنی در الگوی رفتار اشتراک دانش پرستاران مؤثر بودند.

کلیدواژه‌ها: نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده آجزن، نظریه تبادل اجتماعی هومنز، پرستاران، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

* نویسنده مسئول: ایمیل: Atefehzare@gmail.com

استناد به این مقاله: زارعی، عاطفه، خسروی، سیف‌اله، بیات، بهروز، و زرین‌آبادی، زرین (۱۴۰۳). ارایه الگوی رفتار اشتراک دانش پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، ۱۶(۴)، ۷۷-۹۸.

مقدمه و بیان مسئله

در عصر حاضر، دانش و توان مدیریت اثر بخش این دانش منبع اساسی مزیت رقابتی پایدار در هر سازمان به شمار می‌رود. دانش در سازمان به دو صورت آشکار در مخازن مستند و ضمنی در ذهن نیروهای سازمان وجود دارد. بنابراین مدیران سازمان‌ها برای به دست آوردن و حفظ مزیت رقابتی باید بدانند دارایی‌های دانشی سازمان خود را چگونه مدیریت نمایند تا به اهداف برسند (Mozafari & Ahmadi, 2016). مدیریت دانش فرایند شناسایی، کسب و فراهم‌آوری، سازماندهی، نگهداری و ذخیره-سازی، انتقال و اشتراک دانش است (Sohrabi et al., 2021).

اشتراک دانش را تبادل دانش میان دو یا چند نفر، میان چند گروه، بخش‌های یک سازمان و یا سازمان‌های مختلف و همچنین رفتار انتقال دانش به همکاران در فرایند ارتباطات درون یا برون سازمانی تعریف نموده‌اند (Ji LM et al., 2009). بسیاری از پژوهش‌ها از جمله (Oyebola, 2017)؛ Davali & Karimifard (2023) از اشتراک‌گذاری دانش برای بهبود کیفیت مراقبت و تجویز دارو، روش‌های مناسب در مراقبت‌های بهداشتی، کاهش خطاها و بهبود ایمنی بیمار، بهبود ارائه خدمات به مشتریان و کاهش توسعه محصولات جدید حمایت کرده‌اند. اما چالش اصلی این است که تعدادی از کارکنان، مدیران و افراد حرفه‌ای قصد اشتراک‌گذاری دانش خود را ندارند (Davali & Karimifard., 2023)؛ (Jafari et al., 2019). این امر سبب شده است به هنگام خروج متخصصین از سازمان، الگوی از رفتار اشتراک دانش آن‌ها در دست نباشد و بازخورد کارهای آن‌ها را دیگران نتوانند مورد بهره‌برداری قرار دهند (Ghafari & Nazari, 2019). سازمان‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که در هر جامعه زمینه ساز سلامت جسمی و روانی افراد و پیش‌نیاز توسعه پایدار هستند، برای ارائه خدمات با کیفیت بالا و اطمینان از ارائه کافی مراقبت‌های پزشکی پذیرش بیمار، تشخیص و درمان مربوط با آن به اشتراک‌گذاری دانش نیاز دارند (Heydaripur et al., 2018؛ Tegegne et al., 2022). فقدان این مسئله حیاتی در بیمارستان‌ها عامل اصلی خطاهای پزشکی مانند آسیب جدی، تشخیص اشتباه، درمان نادرست، افزایش مقاومت چنددارویی و مرگ‌ومیرهای غیرمنتظره است (Asemahag, 2014). بنابر این برای بهبود دانش و عملکرد پرستاران در بیمارستان‌های و مراکز آموزش درمانی مرتبط با سلامت جامعه اشتراک‌گذاری دانش ضروری است. زیرا یکی از اهداف اصلی کارکنان این حوزه در دستیابی به بهبود ایمنی بیمار در ارائه کیفیت مراقبت‌های بهداشتی، توانایی تشخیص در زمانی است که بیمار در معرض خطر قرار دارد و با آن مواجه هستند که این مورد ممکن است در دوره درمان بیمار یا در نتیجه شرایط و یا خطاهای پزشکی رخ دهد (Chen et al., 2012). بنابراین پرستاران نیاز به اطلاعات کافی برای اطمینان از این مطلب که "تصمیمات در بالین بیمار گرفته شده، معقول و موجه هستند یا نه، دارند" با اشتراک‌گذاری دانش انتظار می‌رود تصمیمات مطلوب اتخاذ شود و در نتیجه آن اشتباهات درمانی که اغلب توسط پرستاران مرتکب می‌شوند، کاهش یابد و منجر به عملکرد بهتر گروه‌ها و ایجاد قابلیت‌های نوآورانه در عملکرد سازمان‌ها شود (Septiani et al., 2019). لذا شواهد و آمارها حاکی از چالش عدم تمایل و قصد پرستاران نسبت به اشتراک‌گذاری دانش است (Jafari et al., 2019). در خصوص تعریف قصد، نظریه‌های مختلفی از جمله نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده (Theory of Planned Behavior Ajzen) و نظریه تبادل اجتماعی هومنز (Homans social exchange theory) وجود دارند که در زمینه تعیین عوامل مؤثر و پیش‌بینی بروز رفتار فرد کاربرد فراوانی دارند، قصد را به صورت زیر تعریف کرده‌اند:

در نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده تعریف قصد حاکی از این است که قصد رفتاری یک عامل انگیزشی است که نشانگر آمادگی احتمالی فرد برای درگیر شدن در یک رفتار خاص است که به‌طور مشترک توسط سه عامل نگرش، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک شده فرد از محیط تعیین می‌شود (Ajzen, 2020)؛ (Ghaseminik et al., 2021). اما در نظریه تبادل اجتماعی هومنز حاکی از این است که قصد فرد به واسطه سه عامل پاداش، روابط متقابل و ریسک درک شده از محیط تعیین می‌شود

که در زیر این ساختارهای ترکیبی از دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده و تبادل اجتماعی هومنز انتظار می‌رود که قصد فرد نسبت به رفتاری منجر به رفتار واقعی فرد گردد (Negara et al., 2021؛ Ajzen, 2020). زیرا این نظریه‌ها بر این باورند که پیش از مرحله رفتار باید قصد انجام رفتار در فرد درونی شود تا منجر به شکل‌گیری رفتار خاصی در او گردد (Kafashan Kakhaki et al., 2017). بر این اساس، محققان زیادی معتقدند که این نظریه‌ها افراد را ترغیب می‌کند تا در فرایند انجام رفتار اشتراک-دانش مشارکت کنند (Asgari et al., 2020). ضروری است، قصد اشتراک‌دانش پرستاران که برای ارتقای نتیجه مراقبت‌های بهداشتی و پیشبرد ارتقای سلامت ملزم به داشتن دانش و تخصص هستند، بر مبنای ترکیبی از سازه‌های دو نظریه ذکر شده سنجیده شود (Septiani et al., 2019).

در گذشته انواع تحقیقات مختلفی در بعد ملی از جمله مطالعات (Kafashan Kakhaki et al., 2017) و در بعد بین‌المللی مطالعات (Ryu et al., 2003)؛ (Mustika, 2022)؛ (Negara et al., 2021) و (Khana et al., 2022) در رابطه با قصد اشتراک‌گذاری دانش کارکنان در انواع سازمان‌ها بر پایه نظریات روان‌شناختی رفتار برنامه‌ریزی شده انجام شده است. اما در مقابل بسیاری از پژوهشگران نقد کرده‌اند و معتقدند این نظریه تمام عوامل انگیزشی مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش را ارائه نمی‌دهد و بسیاری از پژوهشگران پیشنهاد کرده‌اند که این نظریه برای تکمیل شدن به نظریه‌های دیگری مانند نظریه تبادل اجتماعی هومنز و نظریه عمل مستدل و پژوهش‌های تجربی دیگری که عوامل انگیزشی مؤثر در زمینه‌های اشتراک‌گذاری دانش را توضیح می‌دهند، نیاز دارد (Chenmanani et al., 2011). بنابراین ترکیبی از سازه‌های دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده و نظریه تبادل اجتماعی می‌تواند در شناسایی مؤلفه‌های که در قصد پرستاران نسبت به اشتراک‌گذاری دانش دخیل هستند، مؤثر باشند.

اهمیت و ضرورت ورود به این پژوهش از لحاظ نظری تأکید کنوانسیون‌ها و قوانین و مصوبات داخلی بر اهمیت پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان‌ها است. در کشور ما، جمهوری اسلامی ایران، در برنامه چهارم و پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰) طبق فصل ۲: علم و فناوری، ماده ۲۰ و تبصره‌های مربوط به آن بر نقش کلیدی آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی در رسیدن به یک جامعه دانش‌محور تأکید، بر این مسئله «عدم شناسایی زیرساخت‌های و عدم تمایل و ترغیب کارکنان به اشتراک‌گذاری دانش موجب اجرای ناکارآمدی مدیریت دانش می‌شود» تأکید کرده است (Shaqaiq Shahri, 2018؛ Suleimanpour et al., 2015). در برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۳-۱۴۰۷) ماده ۱۰۶ به ارتقاء انگیزه کارکنان دولت برای ارائه خدمات کیفی و توسعه کیفی به منظور ارتقاء بهره‌وری سرمایه انسانی تأکید شده است (Islamic Council Research Center, 2024). زیرا فقدان مدیریت دانش در بین کارکنان یک سازمان بدون قصد و انگیزه می‌تواند باعث ضعف خلاقیت و نوآوری، عدم کارآیی و کیفیت محصول در مزیت رقابتی پایدار اقتصادی گردد و در نتیجه منجر به استفاده ناکافی از منابع سازمان شود و در نهایت اهداف بلندمدت سازمان محقق نشود (Syed et al., 2021؛ Momeni et al., 2019).

با توجه به ضرورت‌ها و شواهد ذکر شده فوق، پژوهشگران در پاسخ اولیه بررسی متون ادبیات به این ایده رسیدند که ترکیبی از مؤلفه‌های نظریات رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن و تبادل اجتماعی هومنز می‌تواند روش مؤثری برای تأثیرگذاری قصد پرستاران نسبت به رفتار اشتراک‌گذاری دانش ارائه نماید و از آنجا که در شروع این تحقیق هیچ کار تجربی مشابهی در زمینه شناسایی مؤلفه‌های مؤثر ترکیب دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده و تبادل اجتماعی بر رفتار اشتراک‌دانش پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه وابسته به وزارت بهداشت انجام نشده بود. بنابراین هدف این پژوهش شناسایی مؤلفه‌های مؤثر رفتار اشتراک‌دانش پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه با ارائه الگو است. پژوهشگران با انجام این پژوهش قصد پاسخ به سؤالات و فرضیه‌های زیر را دارند:

۱- مؤلفه‌های اصلی ترکیب دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تبادل اجتماعی که باعث بروز رفتار اشتراک‌دانش می‌شوند، کدامند؟

۲- مؤلفه‌های فرعی ترکیب دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تبادل اجتماعی که باعث بروز رفتار اشتراک‌دانش می‌شوند، کدامند؟

۳- ترتیب اولویت‌بندی مؤلفه‌های اصلی ترکیب دو نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده و تبادل اجتماعی که باعث بروز رفتار اشتراک-دانش می‌شوند، از دید پرستاران کدامند؟ و چه مدلی بر آن می‌توان ارائه داد؟

فرضیه ۱. نگرش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۲. هنجارهای ذهنی بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۳. رفتار کنترلی درک‌شده بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۴. پاداش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۵. ادراک کسب شهرت بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۶. منافع متقابل بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۷. ریسک بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

فرضیه ۸. ابزارهای اشتراک دانش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد.

مبانی نظری

در رابطه با عوامل مؤثر بر قصد رفتاری اشتراک دانش تحقیقات مختلفی با استفاده از نظریه‌های موجود، انجام شده است. (Ryu et al. (2003 در مطالعه با استفاده از Theory of reasoned action و Theory of Planned Behavior، رفتار اشتراک‌گذاری پزشکان ۱۳ بیمارستان کره جنوبی را بررسی کردند. نتایج نشان داد، نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده در توضیح قصد پزشکان برای به اشتراک گذاشتن دانش تناسب خوبی با داده‌ها داشت و هنجارهای ذهنی قوی‌ترین تأثیر بر قصد رفتاری اشتراک‌دانش پزشکان از طریق مسیر مستقیم و غیرمستقیم با نگرش داشتند. نگرش به‌عنوان دومین عامل مهم و متغیر کنترل رفتاری ادراک‌شده به‌عنوان سومین عامل در قصد پزشکان به اشتراک‌گذاری دانش شناخته شدند. (Bock et al. (2005 در مطالعه‌ی که به بررسی عوامل تأثیرگذار بر قصد اشتراک‌دانش در بین مدیران ۲۷ سازمان در کره جنوبی با استفاده از تئوری عمل مستدل پرداختند. نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های پاداش، روابط متقابل، نگرش و هنجارهای ذهنی نسبت به قصد اشتراک ارتباط معنی‌داری وجود داشت. (Xu & Li (2022 در مطالعه‌ای که با هدف بررسی تأثیر حمایت‌های دریافتی از دیگران بر نگرش آن‌ها نسبت به قصد اشتراک‌گذاری دانش روی نمونه جامعه آماری معلمان کشور چین با استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری تحقیق کرد، نتایج نشان داد حمایت‌های دریافتی از دیگران به‌طور سازنده بر نگرش و قصد اشتراک‌گذاری دانش معلمان تأثیر می‌گذارد. اما کنترل رفتاری درک‌شده تأثیر منفی بر قصد اشتراک دانش و تأثیر غیرمستقیم بر رفتارهای اشتراک‌دانش داشت. این تحقیق نشان داد برای بهبود رفتارهای به اشتراک‌گذاری دانش معلمان، ابتدا باید قصد آن‌ها افزایش یابد. (Rohman et al. (2020 در مطالعه‌ای که با هدف ارزیابی تأثیر عوامل فردی و سازمانی بر قصد رفتار اشتراک دانش با استفاده از پرسش‌نامه و مدل‌سازی معادلات ساختاری روی نمونه جامعه آماری ۱۲۲ از کارکنان مرکز تحقیقات سرطان‌شناسی اندونزی (Cancer Research Center C-Tech Labs Edwar Technology) انجام دادند. یافته‌ها نشان داد، چهار بعد عوامل فردی (اعتماد بین فردی، نگرش فردی، هزینه‌های ادراک‌شده و کنترل رفتاری درک‌شده) و یک بعد از عوامل سازمانی (مشوق‌ها) به‌طور معنی‌داری بر قصد اشتراک‌گذاری دانش تأثیر داشتند. (Negara et al. (2020 در مطالعه‌ی با استفاده از یک متغیر نگرانی زیست‌محیطی درک‌شده تأثیر قصد اشتراک نسبت به اهداف توسعه پایدار بررسی کردند. نمونه جامعه

آماري ۱۵۰ نفر از کارکنان دولتي استان کالیمانتان اندونزي بود. نتایج نشان داد تمام مؤلفه‌های نظريه برنامه‌ريزي شده نگرش، کنترل رفتار درک شده و متغير نگراني زیست‌محيطی درک شده بر قصد اشتراک‌گذاري دانش نسبت به اهداف توسعه پایدار تأثیر داشتند. (Shehab et al. (2019) در مطالعه‌ای که تأثیر مؤلفه‌های فردی رفتار اشتراک‌گذاري دانش سرپرستاران در جوامع مراقبت‌های بهداشتی آنلاین روی جامعه آماری ۳۳۷ سرپرستار ۲۲ بیمارستان کشور اردن با استفاده از تکنیک سرشماری (هدف قرارداد کل جمعیت) بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد، متغير عمل متقابل و کسب شهرت به ترتیب تأثیر مثبت و معنی‌داری بر قصد رفتار اشتراک‌گذاري دانش پرستاران داشتند ($\beta = 0.222$, $S.E = 0.172$ و $\beta = 0.172$, $S.E = 0.072$). (Chang (2022) & Tram در مطالعه‌ای که تأثیر عوامل سازمانی و فردی Theory of Social Capital، Theory of Social Cognition و تئوری تبادل اجتماعی بر قصد اشتراک‌گذاري دانش نمونه جامعه آماری ۲۰۳ عضو هیات علمی یک دانشگاه دولتي در کشور ویتنام با استفاده از روش آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه انجام دادند. یافته‌ها نشان داد، متغير منافع متقابل درک شده و کسب شهرت تأثیرات قوی بر رفتار اشتراک‌گذاري دانش داشتند. (Gafari & Nazari (2019) در پژوهش که اثر کاربرد نظریه‌های رفتار برنامه‌ريزي شده و تبادل اجتماعی در نگرش کارکنان کتابخانه‌های عمومی خوزستان بر قصد اشتراک‌گذاري دانش بررسی کردند. نتایج نشان داد، بین نگرش و قصد اشتراک‌گذاري دانش کارکنان تأثیر مثبت و معنی‌داری وجود داشت و ضریب مسیر میزان تأثیر بین دو متغير در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر ۰/۸۷۳ برآورد شد. (Alipourdarvish et al. (2011) که مدل عوامل مؤثر بر قصد اشتراک‌گذاري دانش پزشکان براساس تئوری رفتار برنامه‌ريزي شده در بیمارستان‌های آموزشی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی تهران بررسی کردند، یافته‌ها نشان داد، تأثیر نگرش پزشکان بر قصد اشتراک‌گذاري دانش، معنادار و مثبت با بار عاملی $\beta = 0.87$ بود، اما تأثیر هنجارهای ذهنی و کنترل رفتار درک شده بر قصد تأیید نشد، تأثیر هنجارها ذهنی بر نگرش مثبت و معنادار با بار عاملی $\beta = 0.55$ ارزیابی شد. (Abolghasem et al. (2022) در بررسی که با هدف تعیین رابطه بین تعلق خاطر پرستاران با مدیریت دانش در بیمارستان فیروزآباد تهران با استفاده از روش پیمایشی توصیفی روی نمونه جامعه آماری ۱۳۲ پرستار شاغل انجام دادند و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس و لیزرل و آزمون‌های علامت، همبستگی اسپیرمن و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده کردند. یافته‌ها نشان داد، وضعیت مدیریت دانش در بیمارستان فیروزآبادی تهران پایین‌تر از سطح میانگین متوسط است و با جنسیت، سمت و میزان تحصیلات رابطه دارد و بر تمامی ابعاد مدیریت دانش اثر می‌گذارد و بیشترین اثر بر اشتراک‌گذاري دانش دارد.

بنابراین نتایج جمع‌بندی براساس دسته‌بندی یافته‌های پژوهش‌های مورد بررسی نشان می‌دهد، ترکیبی از نظریه‌های رفتار برنامه‌ريزي اصلاح شده و تبادل اجتماعی می‌تواند در عملکرد واقعی رفتار فرد نسبت به اشتراک‌گذاري دانش کمک کنند. زیرا از ترکیب این نظریه‌ها با هم بر قصد فرد نسبت به اشتراک‌گذاري دانش احتمالاً مؤلفه‌های تأثیرگذار بیشتری حاصل خواهد شد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش از نظر هدف کاربردی است و روش کلی پژوهش آمیخته (کیفی و کمی) است. ابتدا به روش کیفی با رویکرد تحلیل مضمون انجام شد.

روش کیفی

جامعه آماری روش کیفی مؤلفه‌های اصلی و فرعی رفتار برنامه‌ريزي شده آجزن و تبادل اجتماعی هومنز بود که در مقالات علمی و پژوهشی منتشر شده در بازه سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ میلادی در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی داخلی Noormags, Magiran, IranDoc, Civilica, Sika و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی خارجی Proquest, ISI, ScienceDirect & PubMed, Scopus در حوزه

اشتراک دانش نمایه شده بودند. علت انتخاب این بازه زمانی آن بود تا با مطالعه متون و منابع مختلف، ویژگی‌های شاخص‌های اصلی و فرعی دو نظریه، رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن و تبادل اجتماعی هومنز مرتبط با اشتراک دانش حاصل شود. ابزار گردآوری داده‌ها اینترنت به روش کتابخانه‌ای-اسنادی در فضای مجازی بود. روش گردآوری منابع داده‌ها با استفاده از بیانه پریزما و اطلاعات متون منابع با استفاده از تحلیل مضمون از نوع شبکه بندی مضامین با رویکرد استقرایی با هدف پژوهش کدبندی و استخراج شد.

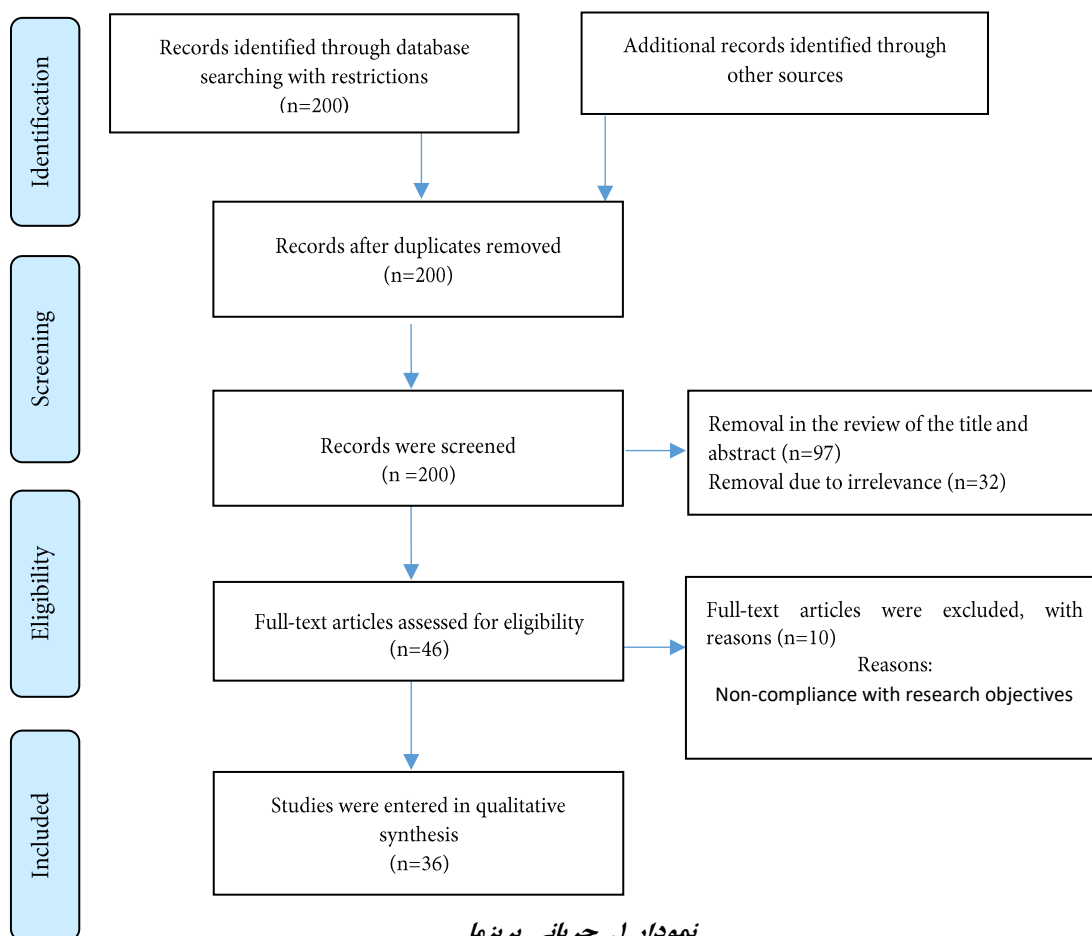
نحوه عملیات انجام کار در روش کیفی، در مرحله اول روش کیفی، ابتدا راهبردهای دقیق و جامعی برای جستجو اطلاعات مورد نیاز متون پژوهشی مرتبط با اهداف تحقیق با مراجعه به سرعنوان‌های موضوعی کتابداری پزشکی (Mesh) و نیز از طریق کسب نظر متخصصان موضوعی کلید واژه‌های مرتبط با موضوع پژوهش به دو زبان فارسی شامل: "نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده" یا "اشتراک دانش" یا "رفتار اشتراک دانش" یا "اشتراک اطلاعات" یا "تبادل اطلاعات" یا "نظریه تبادل اجتماعی هومنز" یا "نظریه مبادله اجتماعی هونز و به زبان انگلیسی شامل: AND ("theory of planned behavior") ("knowledge sharing" OR "information sharing" OR "knowledge exchange" OR "exchange of knowledge" OR "information exchange" OR "exchange of information" OR "Homans Social exchange Theory") جستجو و بازیابی اطلاعات از منابع شناسایی شدند. در مرحله دوم روش کیفی، پایگاه‌های اطلاعاتی ملی: IranDoc, Magiran, Noormags, Sika و بین‌المللی: ScienceDirect, Proquest, Web of Science, PunMed با استفاده از کلیدواژه‌های شناسایی شده با کمک عملگرهای جبر بول NOT, OR, AND و محدودگرهای زمان جستجو و ۳۷۵ منابع مرتبط با هدف بازیابی شدند. در مرحله سوم روش کیفی، معیارهای ورود و خروج اطلاعات لازم منابع به صورت زیر تدوین شدند:

- ۱- مطالعاتی که با استفاده از نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن به هر روشی رفتار اشتراک گذاری دانش کاربران پیش‌بینی کرده باشند.
- ۲- مطالعاتی که با استفاده از نظریه تبادل اجتماعی هومنز به هر روشی رفتار اشتراک گذاری دانش کاربران پیش‌بینی کرده باشند.
- ۳- مطالعاتی که با استفاده از ترکیب از دو نظریه مذکور به هر روشی رفتار اشتراک گذاری دانش کاربران پیش‌بینی کرده باشند.
- ۴- مطالعاتی که به صورت متن کامل منتشر شده و فایل آن‌ها در دسترس باشد.
- ۵- مطالعاتی که بن سال‌های ۲۰۰۰ تا آوریل ۲۰۲۴ میلادی در پایگاه‌های شبکه اطلاع‌رسانی آنلاین گنجانده شده باشند.
- ۶- مطالعاتی که به زبان فارسی و انگلیسی نوشته شده باشند.

مرحله چهارم روش کیفی، انتخاب منابع بود که پس از جستجو پایگاه‌های اطلاع‌رسانی ملی و بین‌المللی ۳۷۵ منابع بازیابی شدند که پس از حذف موارد تکراری و مقالاتی که با هم همپوشانی داشتند ۲۰۰ منابع باقی ماندند. مابقی این منابع با استفاده از نمودار جریان پریزما (PERISMA Flow Diagram) در دو مرحله غربالگری شد (McGowan et al., 2020). در مرحله اول پس از غربالگری عنوان و چکیده براساس اهداف مطالعه و معیارهای ورود و خروج ۱۵۴ منابع باقی ماندند. در مرحله دوم با مراجعه به متن کامل منابع ۱۰ منبع به دلیل عدم انطباق با اهداف مطالعه و معیارهای ورود و خروج حذف شدند و در نهایت ۳۶ منابع برای بررسی و استخراج داده‌ها انتخاب شدند (نمودار ۱)

مرحله پنجم روش کیفی، شناسایی منابعی بود که اطلاعات لازم از متون آن استخراج می‌شد. علاوه بر نام نویسنده اول به هریک از منابع کد ویژه‌ای اختصاص داده شد. در مرحله ششم روش کیفی، تجزیه و تحلیل داده‌های منابع اطلاعاتی بود که از تکنیک تحلیل مضمون از نوع شبکه مضامین استفاده شد. سپس با استفاده از کدگذاری باز، محوری، گزینشی با رویکرد استقرایی به استخراج شاخص‌های اصلی و فرعی نظریه‌های رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن و تبادل اجتماعی هومنز مرتبط با هدف پژوهش پرداخته شد (Attride-Stirling, 2001). تحلیل مضمون یک روش عام برای تحلیل داده‌های کیفی است که به تحلیل

متون می پردازد و برخلاف تحلیل محتوا که بیشتر با آمار و شمارش واژه‌ها و مقاهم سروکار دارد و در پاسخ به سؤال محقق به دنبال تولید طبقات و دسته‌بندی براساس اشتراک مفهومی کدها است؛ در تحلیل مضمون محقق به دنبال تولید طبقات و دسته‌بندی کدهای استخراج شده از متون براساس معانی پنهانی و مکنون در قالب مضامن با سطح انتزاع طبقات بالاتر از تحلیل محتوا می‌باشد (Lombard et al., 2000). پایایی داده‌ها کیفی با استفاده از روش دلفی تک مرحله‌ای و چک‌لیست ارزیابی، نظریات ۳۴ نفر از اساتید و متخصصان علم اطلاعات دانش‌شناسی شاغل در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و علوم تحقیقات و فناوری در مورد کدگذاری مضامین‌ها استخراج شده از متون و تدوین سؤالات پرسش‌نامه لحاظ گردید.

نمودار ۱. جریان‌ی پریزما
Figure 1: PRISMA Folowe diagram

روش کمی

دلایل استفاده از روش کمی پاسخ‌گویی به برخی سؤالاتی بیان مسأله و همچنین فرضیاتی بود که در حین مطالعه پژوهش وضع گردید که با استفاده از روش کیفی مقدور نبود.

نوع روش پژوهش پیمایشی-تحلیلی با رویکرد کمی است. ابزارگردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته است که سؤالات آن از بخش کیفی حاصل شده، شامل ۲۷ سؤال و ۹ مؤلفه نگرش (۳ سؤال)، هنجارهای ذهنی (۳ سؤال)، کنترل رفتاری درک شده (۳ سؤال)، قصد (۳ سؤال)، پاداش (۵ سؤال)، روابط متقابل (۲ سؤال)، ریسک (۲ سؤال)، ادراک کسب شهرت (۳ سؤال) و ابزارهای اشتراک دانش (۳ سؤال) است. سؤالات بر مبنای مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت با ارزش تعیین شده برای هر گزینه کاملاً مخالف (امتیاز ۱) تا کاملاً موافقم (امتیاز ۵) تهیه و تدوین شده است.

جامعه آماری پرستاران ۶ بیمارستان آموزشی منتخب دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه است. حجم نمونه مطابق قواعد $5Q < n < 15Q$ معادلات ساختاری، تعداد ۲۸۰ نفر تعیین (Habibi & Kolahi, 2017)، و روش نمونه‌گیری به صورت سهمیه‌ای-تصادفی ساده و به تناسب ۲۳ درصد جمعیت هر بیمارستان (امام خمینی، ۶۲، امام رضا ۳۹، امام علی ۳۹، طالقانی ۴۷، فارابی ۴۹ و بیمارستان محمد کرمانشاه ۴۹ پرستار) تعیین شد.

برای تأیید روایی گویه‌های ابزار اندازه‌گیری، چک‌لیست ارزیابی شاخص‌های CVI و CVR بین ۳۴ نفر از اساتید و متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی شاغل در دو وزارتخانه، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت علوم تحقیقات و فناوری که با روش هدفمند انتخاب شدند، توزیع شد. میانگین ضریب شاخص‌های CVI و CVR مورد تأیید خبرگان به ترتیب ۸۴ و ۶۹ درصد بود. پس از روایی پایایی برای تأیید روایی صوری بین ۱۲ پرستار از گروه جامعه آماری هدف پرسش‌نامه توزیع شد و با استفاده از روش تأثیر آیت $Importance = Z(fx * Importance) / N$ به صورت دستی روایی صوری هر آیت محاسبه گردید. کمترین نمره ضریب گویه‌ها ۲/۲۵ و بیشتری ۴/۲۵ بود. (Drost (2011) اظهار می‌دارد، اگر نمره ضریب تأثیر آیت از ۱/۵ بالاتر باشد، آیت برای تحلیل بعدی مناسب خواهد شد. بنابراین ضریب گویه‌ها این پژوهش مناسب است.

پایایی ابزار پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ با استفاده از یک نمونه آزمون به تعداد ۳۶ نفر از جامعه آماری به روش سهمیه‌ای-تصادفی انجام گرفت، پیش‌آزمون $R = 0.873$ و پس‌آزمون $R = 0.915$ بود.

جهت اولویت‌بندی مؤلفه‌ها در رفتار اشتراک دانش پاسخگویان از آزمون فریدمن و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون آماری برازش مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی مبتنی بر تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. روش تحلیل عاملی تأییدی، روشی است که در آن پژوهشگر عامل‌های مدل از قبل تعیین و گروه‌بندی می‌نماید و میزان توان بارهای عاملی هر یک از گویه‌های مدل باید بیشتر از ۳ درصد باشد و کمتر از آن حذف می‌شود (Kline, 2011). روش مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی مجموعه‌ای از روش‌های آماری برای مدل‌سازی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته و متغیرهای پنهان و مشاهده‌پذیر می‌باشد و شامل ترکیبی از دو مدل، مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری (تحلیل مسیر) است. مدل اندازه‌گیری شدت تأثیر جهت‌گیری روابط بین متغیرهای پنهان و آشکار را با استفاده از ضرایب استاندارد شده تحلیل مسیر بررسی می‌کند. مدل ساختاری روابط بین سازه‌ها را با استفاده از ضرایب استاندارد شده تحلیل مسیر بررسی می‌نماید و سپس معنی‌داری این ضرایب توسط آماره آزمون t یا همان T -value در سطح خطای ۰/۰۵ بررسی می‌کند. داده‌ها با نرم افزار اس-پی‌اس ورژن ۲۴ و اسمارت پی‌ال‌اس ورژن ۳ تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

پس از مرحله شناسایی منابع اطلاعاتی با نام نویسنده اول و اختصاص کد ویژه به هر منبع، داده‌های مورد نیاز پژوهش با استفاده از تکنیک تحلیل مضمون تحلیل شدند. در گام اول متون هر یک از این منابع به تفکیک به صورت پاراگراف یا جمله شکسته، واحدهای معنایی نهفته در هر پاراگراف یا جمله شناسایی شدند و در نهایت ۵۵ کد اولیه (مضامین پایه) حاصل شد. سپس مضامین پایه مرتب و سازماندهی شدند، مضامین‌های که بر اساس مفاهیم، مترادفات، مشابهت‌ها که قرابت معنایی نزدیکی باهم داشتند و با سؤالات ویژه پژوهش مرتبط بودند در هم ادغام و کدهای غیرمرتبط و زاید حذف و سپس کدهای که با هم انسجام و همخوانی داشتند و به صورت دسته‌های خوشه‌ای جداگانه تحت پوشش یک مقوله مضامین فرعی-محوری مشترک قرار داده شدند و سپس این مضامین‌های فرعی-محوری در دسته‌های خوشه‌ای جداگانه بر اساس شباهت‌های کاربردی‌شان تحت پوشش مقولات اصلی (مضمون‌های سازمان‌دهنده) قرار گرفتند که در مرحله اول کدگذاری داده‌ها، ۳۶ مؤلفه فرعی (مضامین)، ۱۱ مضامین فرعی-محوری و ۹ مؤلفه اصلی (مضامین سازمان‌دهنده) مرتبط با نظریه رفتار برنامه‌ریزی شده و تبادل اجتماعی در حوزه اشتراک دانش از ادبیات استخراج و شناسایی شدند. در مرحله دوم پیوست یک

فرم ارزیاب نظر ۳۴ نفر از اساتید و متخصصان علم اطلاعات و دانش‌شناسی لحاظ گردید و در نهایت ۲۷ مضامین پایه، ۱۱ مضامین فرعی-محوری و ۹ مضامین سازمان‌دهنده تحت مضمون رفتار اشتراک دانش توسط خبرگان تأیید و شناسایی شدند.

جدول ۱. کدگذاری داده‌ها

Table 1. Data Coding

ردیف	مضامین پایه Basic themes	مضامین فرعی-محوری Sub-core themes	مضامین سازمان‌دهنده Organizing themes	مضمون فراگیر Overarching theme
1	ارزشمند بودن	ارزیابی ذهنی رفتار	نگرش فرد T5- T6- T13- T16- T19-T20-T23- T28	رفتار اشتراک دانش Knowledge sharing behavior
2	مفید بودن			
3	مثبت بودن			
4	همکاران			
5	سرپرستان بخش‌ها	ترغیب به رفتار توسط مراجع مهم	هنجارهای ذهنی فرد T6- T13- T17- T23- T28- T32-	
6	مدیران سازمان			
7	مشوق‌ها			
8	پاداش مادی	پاداش خارجی	پاداش T7- T8- T19- T20- T21-T27- T30	
9	تقدیر و قدردانی			
۱۰	احساس شایستگی و قدرت	پاداش ذاتی		
11	استقلال کاری			
12	ترس از دست دادن جایگاه	ریسک اشتراک دانش	هزینه‌ها T8- T12- T14- T17- T20- T36	
13	از دست دادن دانش انحصاری			
14	مهارت و تجربه	خودکارآمدی دانش	رفتار کنترلی درک‌شده T1- T2- T4- T5- T6- T9- T10- T11-T12- T13- T23- T22- T24- T25- T30- T32- T29-T30-T36- T31- T33- T35-T36	
15	منابع			
16	زمان			
17	سهولت دسترسی			
18	اعتماد به فرد	اعتماد	منافع متقابل T17- T18- T19- T29	
19	انگیزه همکاری			
20	اینترنت	فناوری	ابزارهای اشتراک دانش T3- T18- T22- T32- T40- T34- T35	
21	پست الکترونیکی			
22	پایگاه‌های اطلاع‌رسانی			
23	ادعای احترام	ادراک کسب شهرت	ادراک کسب شهرت T17- T26- T29	
24	حفظ موقعیت اجتماعی			
25	اشتراک تجربیات با همکاران	احتمال اشتراک‌گذاری تجربیات در آینده	قصد اشتراک دانش T5- T14- T13- T20- T25- T30	
26	اشتراک تجربیات با هر کسی			
27	اشتراک دانش با سازمان‌های تابع			

یافته‌های جدول ۱، در پاسخ سؤال اول نشان داد، مؤلفه‌های اصلی (مضامین سازمان‌دهنده) نگرش، هنجارهای ذهنی، پاداش، هزینه‌ها، رفتار کنترلی درک‌شده، منافع متقابل، ابزارهای اشتراک دانش، ادراک کسب شهرت و قصد عواملی بودند که باعث بروز رفتار اشتراک دانش فرد می‌شدند. و در به پاسخ سؤال دوم نشان داد، ۲۴ مقوله فرعی (مضامین پایه) مندرج در جدول ۱، مؤلفه‌های فرعی بودند که باعث بروز رفتار اشتراک دانش فرد می‌شوند.

در تجزیه و تحلیل بخش کمی، روایی و پایایی هر مؤلفه اصلی و بخش‌های فرعی آن به صورت مجزا براساس بارهای عاملی تأییدی، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده (AVE) به کمک ضریب آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار

اسمارت پی‌ال‌اس نسخه ۳ و اس‌پی‌اس‌اس نسخه ۲۴ مورد بررسی قرار گرفت. مقادیر ضریب ترکیبی گویه‌ها در دامنه ۰/۷۳۳-۰/۹۳۳ قرار داشتند، نشان‌دهنده بالاتر بودن پایایی از سطح قابل قبول (۷۷ درصد) است و برای ارزیابی روایی همگرایی گویه‌های از نظر Fornell & Larker (1981) استفاده شد. مقادیر پایایی ترکیبی در دامنه ۰/۷۲۸-۰/۹۵۳ و مقادیر میانگین AVE در دامنه ۰/۵۲۹-۰/۸۷۱ بود که هر دو بیشتر از مقدار پذیرش (معیار ۷۷ درصدی) برای روایی همگرایی می‌باشد. بارهای عاملی متغیرها همگی بالا ۰/۴ بودند. در نتیجه می‌توان پایایی و روایی سازه‌ای سنجه‌های مدل پژوهش حاصل از آزمون تحلیل عاملی تأییدی مطابق جدول ۲ را نیز تأیید کرد.

جدول ۲. بار عاملی، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، AVE و اولویت‌بندی

Table 2. Factor loading, Cronbach's alpha, composite reliability, AVE, and prioritization

مؤلفه‌های اصلی Main components	سؤالات Questions	درصد CVI	درصد CVR	بار عاملی Factor load	ضریب آلفای کرونباخ Alpha>0.7	ضریب پایایی ترکیبی Cr>0.7	میانگین واریانس استخراجی AVE>0.5
نگرش Attitude	Q ₁	0.88	0.86	0.917	0.915	0.947	0.885
	Q ₂	0.81	0.64	0.940			
	Q ₃	0.78	0.71	0.917			
	Q ₄	0.84	0.86	0.815			
هنجارهای ذهنی Mental norms	Q ₅	0.90	0.93	0.842	0.806	0.884	0.717
	Q ₆	0.70	0.36	0.882			
	Q ₇	0.91	0.86	0.718			
	Q ₈	0.88	0.86	0.809			
کنترل رفتاری Behavioral control	Q ₉	0.84	0.79	0.847	0.733	0.835	0.629
	Q ₁₀	0.88	0.71	0.873			
	Q ₁₁	0.81	0.36	0.877			
	Q ₁₂	0.84	0.64	0.846			
قصد Intention	Q ₁₃	0.94	0.93	0.846	0.833	0.900	0.749
	Q ₁₄	0.88	0.93	0.866			
	Q ₁₅	0.81	0.79	0.890			
	Q ₁₆	0.88	0.57	0.856			
کسب شهرت Reputation	Q ₁₇	0.82	0.57	0.828	0.844	0.906	0.762
	Q ₁₈	0.91	0.50	0.085			
	Q ₁₉	0.84	0.64	0.549			
	Q ₂₀	0.81	0.71	0.856			
ریسک اشتراک Sharing Risk	Q ₂₁	0.84	0.57	0.765	0.858	0.882	0.792
	Q ₂₂	0.88	0.36	0.879			
	Q ₂₃	0.70	0.57	0.924			
منافع متقابل Mutual benefit	Q ₂₄	0.78	0.57	0.953	0.772	0.897	0.813
	Q ₂₅	0.81	0.87	0.931			
	Q ₂₆	0.88	0.78	0.915			
ابزارهای اشتراک دانش Sharing tools	Q ₂₇	0.91	0.78	0.718	0.933	0.953	0.871
				R=.894			
نتیجه آماری		0.84	0.69				

در این پژوهش آمار توصیفی متغیرها با استفاده از جدول میانگین و انحراف استاندارد به منظور پاسخگویی به سؤالات اساسی تحقیق از دید و رأی پاسخگویان نسبت به قصد اشتراک دانش با استفاده از نرم‌افزار اس‌پی‌اس‌اس نسخه ۲۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۳. بخش A: آمار توصیفی پاسخگویان مدل

Table 3. Section A: Descriptive Statistics of Model Respondents

متغیرها	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	مرد	زن	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر
نگرش	280	3.7536	0.74455	186	94	4	256	20
هنجارهای ذهنی	280	3.3964	0.84454	186	94	4	256	20
کنترل رفتاری	280	2.9917	0.80984	186	94	4	256	20
پاداش دانش	280	3.7535	0.85993	186	94	4	256	20
کسب شهرت	280	3.4798	0.83649	186	94	4	256	20
منافع متقابل	280	3.4857	0.84655	186	94	4	256	20
ریسک اشتراک دانش	280	2.2804	1.15508	186	94	4	256	20
ابزار اشتراک دانش	280	2.8524	1.09833	186	94	4	256	20

جدول ۳. بخش B: آزمون نرمالیته بودن متغیرهای مدل

Table 3. Section B: Normality Test of Model Variables

متغیرها	حجم نمونه	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
نگرش	280	0.164	0.000	It is not normal
هنجارهای ذهنی	280	0.109	0.000	It is not normal
کنترل رفتاری	280	0.118	0.000	It is not normal
پاداش دانش	280	0.133	0.000	It is not normal
کسب شهرت	280	0.101	0.000	It is not normal
منافع متقابل	280	0.164	0.000	It is not normal
ریسک اشتراک دانش	280	0.109	0.000	It is not normal
ابزار اشتراک دانش	280	0.118	0.000	It is not normal

جدول ۳. بخش C: همبستگی اسپیرمن میان متغیرهای مدل

Table 3. Section C: Spearman Correlation Among Model Variables

NO	متغیرها	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	نگرش	1	.589**	0.352**	0.598**	0.492**	0.323**	-0.074	0.472**	0.057
2	هنجارهای ذهنی		1	0.438**	0.486**	0.467**	0.393**	0.055	0.442**	0.248**
3	کنترل رفتاری			1	0.413**	0.355**	0.365**	0.227**	0.349**	0.386**
4	قصد اشتراک				1	.467**	0.364**	-0.021	0.465**	0.087
5	کسب شهرت					1	0.626**	0.053	0.464**	0.265**
6	پاداش						1	0.284**	0.403**	0.386**
7	ریسک اشتراک							1	0.125*	0.434**
8	منافع متقابل								1	0.210*
9	ابزار اشتراک دانش									1

با توجه به نتایج جدول ۳ بخش A، آمار توصیفی پاسخگویان، میانگین تأثیر متغیرهای نگرش، هنجارهای ذهنی، پاداش، کسب شهرت و منافع متقابل از دید پاسخگویان نسبت به قصد در دامنه ۳ تا ۳/۷۵ با انحراف معیار با ۰/۸۴۴۵۴ بالاتر از حد متوسط میانگین (۳) بر قصد اشتراک دانش پاسخگویان گزارش شده بود. بنابراین این متغیرها از دید پاسخگویان در رفتار اشتراک دانش مؤثر بودند.

در آمار استنباطی پس از تأیید گویه‌های پرسش‌نامه توسط خبرگان به منظور تعمیم نتایج جامعه آماری، تعیین آزمون آماری مناسب برای مدل پژوهش، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و پی‌ال‌اس نسخه ۳ تجزیه و تحلیل شدند. ابتدا بررسی نرمال بودن متغیرها از طریق آزمون معتبر کولموگروف اسمیرنوف، طبق جدول ۳ بخش B مورد مطالعه قرار گرفت. فرض صفر نرمال بودن داده‌ها رد شد. زیرا، سطح معنی‌داری برای کلیه متغیرهای مستقل و وابسته کمتر از سطح خطای ۵ درصد بود. به دلیل ناپارامتری بودن توزیع داده‌ها، داده‌ها برای تحلیل عاملی تأییدی مناسب تشخیص داده شد. سپس رابطه بین سازه‌های اصلی مدل با استفاده از آزمون همبستگی اسپیرمن مورد بررسی قرار گرفت. نتایج طبق جدول ۳ بخش C بین کلیه متغیرها کمتر از ۵ درصد و معنی‌دار تأیید شد و همچنین برای اطمینان از مناسب بودن تعداد داده‌های موجود برای تحلیل عاملی از شاخص‌های KMO و آزمون بارتلت استفاده شد. مقدار شاخص KMO، 0.884 بیشتر از (حداقل معیار ۰/۶) برآورد شد که بیانگر مناسب بودن تعداد داده‌ها برای تحلیل عاملی تأییدی بود. سطح معنی‌داری شاخص کرویت بارتلت Sig=000.0 برآورد شد. آن بیانگر وجود رابطه بین متغیرهای مدل بود. در نتیجه فرض صفر آماری رد شد و امکان استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی، تأیید شد.

برازش مدل

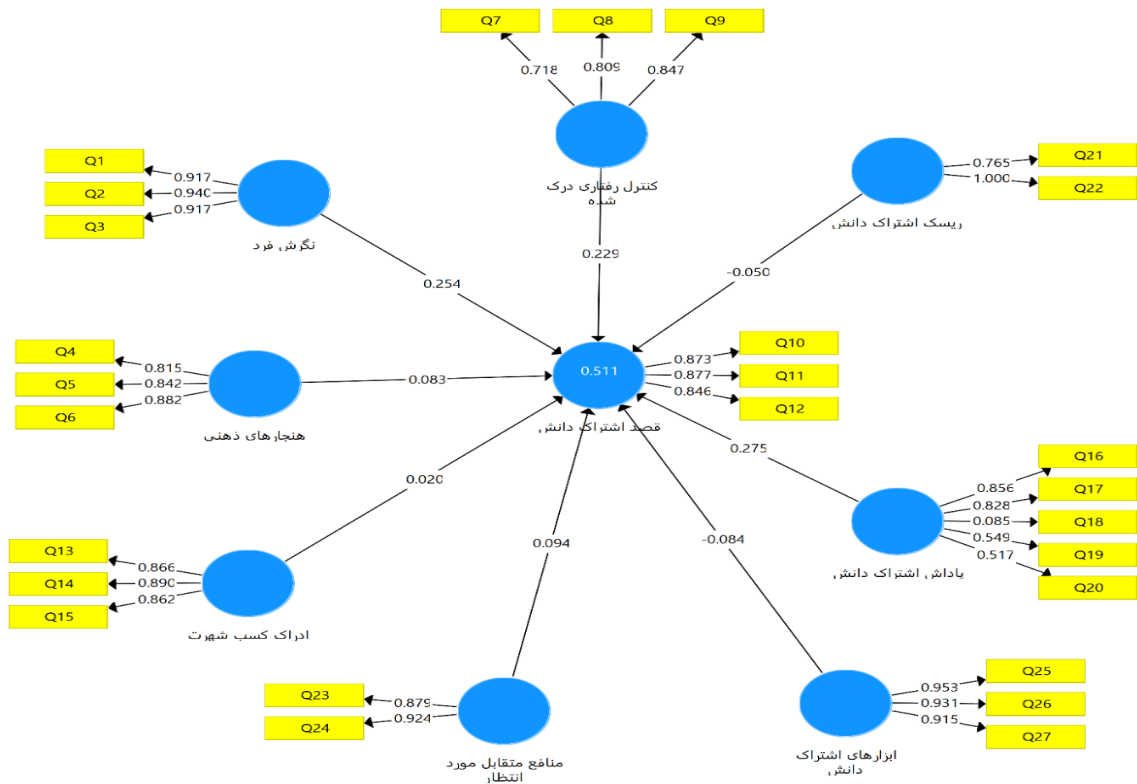
منظور از برازش مدل این است که تا چه حد یک مدل با داده‌های مربوطه سازگاری و توافق دارد تا از سازگاری آن با داده‌های پژوهش اطمینان حاصل گردد و در نهایت پاسخ سؤالات پژوهش استنتاج گردد. لذا در این قسمت به بررسی برازش مدل مفهومی پژوهش در دو مرحله، بخش اندازه‌گیری مدل و بخش ساختاری مدل پرداخته می‌شود.

الف- اندازه‌گیری مدل: در این بخش به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش، ابتدا، ضرایب مسیر محاسبه‌شده و سپس معنی‌داری این ضرایب توسط آماره آزمون T-value در بخش ساختاری مدل مورد بررسی قرار خواهد گرفت. با توجه به نتایج برازش مدل معادلات ساختاری ضرایب استاندارد شده شکل ۱، تأثیر جهت‌گیری متغیرهای ابزار اشتراک دانش، ادراک کسب شهرت، ریسک و منافع متقابل فرد بر قصد اشتراک دانش به ترتیب -۸۴، -۲۰، -۵۰، و ۹۴ درصد می‌باشد و همین‌طور تأثیر جهت‌گیری سایر متغیرها در شکل ۱ نشان داده شده است. مقدار ضریب تعیین تعدیلی (R^2) برای متغیر قصد اشتراک دانش برابر ۰/۵۱۱ است. به این معنی که مجموع متغیرهای مستقل به اندازه، ۱/۵۱ درصد از واریانس قصد اشتراک دانش را تبیین می‌کنند.

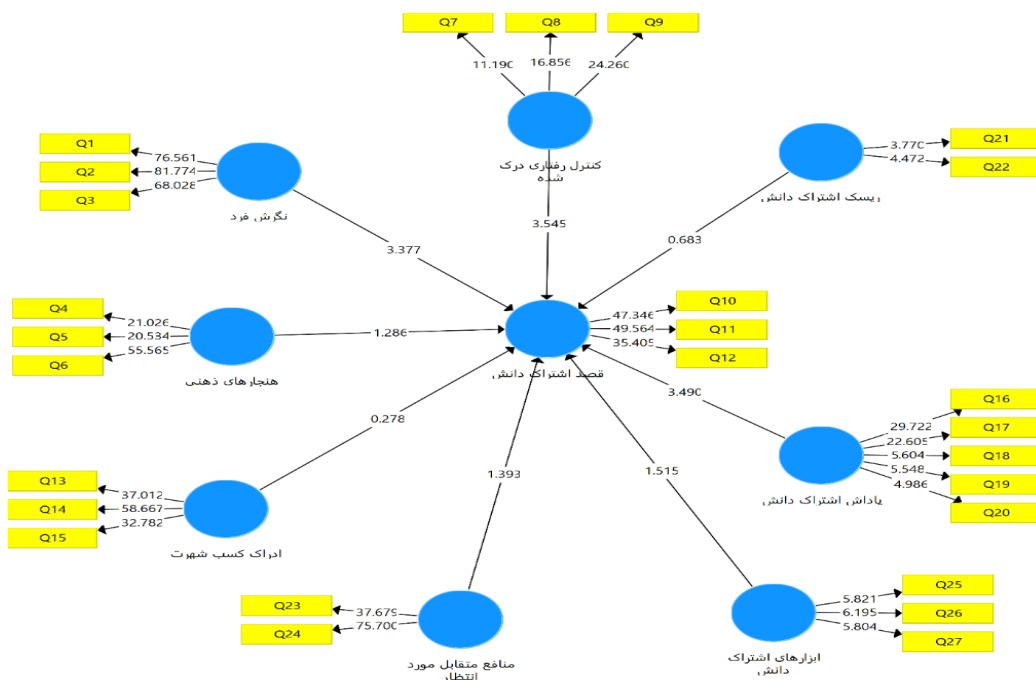
ب- بخش ساختاری مدل: با توجه به این که در نرم افزار اسمارت پی‌ال‌اس از مقدار آماره T-value برای بررسی معنی‌دار بودن روابط استفاده می‌شود و این مقدار برای خطای ۹۵ درصد ۱/۹۶ می‌باشد، به طوری که اگر مقدار آماره تی از مقدار مذکور بیشتر باشد، رابطه نشان داده‌شده معنی‌دار است.

نتایج فرضیه‌ها برازش مدل

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، ضرایب استاندارد شده و معنی‌داری مدل، نتایج فرضیه‌های پژوهش به صورت ذیل تبیین می‌شود:

شکل ۱. معادلات ساختاری ضرایب استاندارد شده
Figure 1. Structural equations of standardized coefficients

شکل ۲. معادلات ساختاری ضرایب معناداری
Figure 2. Structural equations of significance coefficients

فرضیه ۱. «نگرش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد»

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲ ضرایب استاندارد شده و معنی داری برداش مدل، تأثیر متغیر نگرش پرستاران بر قصد اشتراک دانش برابر ۰/۲۵۴ می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۳/۷۷ و بیشتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۱، تأیید می شود.

فرضیه ۲. «رفتار کنترلی درک شده بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد»

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، ضرایب استاندارد شده و معنی داری برداش مدل، تأثیر متغیر هنجارهای ذهنی بر قصد برابر ۰/۰۸۳ می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۱/۲۸ و کمتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از عدم معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۲ رد می شود.

فرضیه ۳. «پاداش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد».

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر کنترل رفتاری ادراک شده بر قصد ۰/۲۲۹ می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۳/۴۵ بیشتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۳ تأیید می شود.

فرضیه ۴. «ادراک کسب شهرت بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد».

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر پاداش بر قصد برابر ۰/۲۷۵ می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۳/۴۹ و بیشتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۴ تأیید می شود.

فرضیه ۵. «ادراک کسب شهرت بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد».

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر ادراک کسب شهرت بر قصد برابر ۰/۲۰ درصد می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۰/۲۷۸ و کمتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از غیر معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۵ رد می شود.

فرضیه ۶. «منافع متقابل بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد»

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر منافع متقابل مورد انتظار بر قصد برابر ۰/۰۹۴ می باشد. مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۱/۴۶ و کمتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از غیر معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۶ رد می شود.

فرضیه ۷. «ابزارهای اشتراک دانش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد»

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر ریسک ادراک دانش بر قصد برابر ۰/۰۵۰ می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۰/۶۸۶ و کمتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از غیر معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۷ رد می شود.

فرضیه ۸. «ابزارهای اشتراک دانش بر قصد اشتراک دانش تأثیر دارد»

با توجه به نتایج شکل ۱ و ۲، تأثیر متغیر ابزارهای اشتراک دانش بر قصد برابر ۰/۰۸۴- می باشد و مقدار آماره T-value برای این ضریب برابر ۱/۵۷ می باشد و کمتر از ۱/۹۶ می باشد که حاکی از غیر معنی دار بودن این ضریب در سطح خطای ۵ درصد است. بنابراین فرضیه ۸ رد می شود.

ارایه مدل پژوهش تحقیق

در مدل سازی معادلات ساختاری شاخصی برای سنجش کلی مدل در تحلیل پی. ال. اس به نام نیکویی برازش که توسط TenenHaus et al. (2004) پیشنهاد شده است، می باشد. ما از شاخص GOF برای بررسی اعتبار یا کیفیت مدل در تحلیل پی

ال اس استفاده کردیم. این شاخص عددی بین صفر تا یک است که هرچه مقدار آن به یک نزدیکتر باشد، نشان از اعتبار و کیفیت بالاتر مدل است. این شاخص هر دو مدل اندازه‌گیری و ساختاری را مدنظر قرار می‌دهد و به‌عنوان معیاری برای اندازه‌گیری عملکرد کلی مدل به کار می‌رود و به‌صورت زیر محاسبه شد. در نتیجه، نتایج حاصل از برآورد تعیین تعدیل (R^2)، مدل پژوهش قابل اتکاء و مورد اعتماد می‌باشد.

$$\begin{aligned} \text{GOF} &= \sqrt{\text{average (Commonality)} \times \text{average (R}^2\text{)}} = 0.631 \\ \text{Commuality} &= 0.399 \\ \text{R}^2 &= 0.511 \end{aligned}$$

بررسی تناسب پیش‌بین مدل

مقدار آماره Q^2 (استون-گیسر) که قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند. مدل‌هایی که دارای برآزش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند. (Henseler et al., 2009) مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵، ۰/۳۵ را به‌عنوان مقادیر قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند. این مقدار برای متغیر قصد اشتراک دانش برابر ۰/۲۸۱ می‌باشد که نشان‌دهنده تناسب پیش‌بین برای این سازه‌ها مدل می‌باشد.

آزمون فریدمن

آزمون فریدمن (Friedman) یک آزمون آماری ناپارامتریک است که برای تشخیص تفاوت میان داده‌های مرتبط استفاده می‌شود و اهمیت متغیرهای پژوهش در رابطه با پدیده مشخص می‌کند، نشان داد مؤلفه‌های نگرش با رتبه ۷/۷، قصد ۶/۴۲ و ادراک کسب شهرت ۵/۵۸ به‌ترتیب اهمیت در اولویت اول تا سوم بودند و سایر متغیرها منافع متقابل ۵/۴۶، هنجارهای ذهنی، پاداش، ابزارهای اشتراک دانش ۴/۸۰، کنترل رفتاری درک شده ۳/۹۲ و ریسک اشتراک دانش ۲/۷۲ بود به‌ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار داشتند و این رابطه به لحاظ آماری نیز تأیید شد، زیرا سطح معنی‌داری به‌دست آمده کمتر از ۰.۰۵ (Value=593.3) df=8 sig=0.000) بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش ارایه الگوی رفتار اشتراک دانش پرستاران در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است. با به اشتراک گذاشتن دانش، انتظار می‌رود دانش پرستاران بهبود یابد و در نتیجه اشتباهات درمانی که اغلب توسط پرستاران مرتکب می‌شوند، کاهش یابد (Septiani et al., 2019).

طبق یافته‌های برآزش مدل، فرضیه اول متغیر نگرش، فرضیه سوم کنترل رفتاری درک شده و فرضیه چهارم پاداش اشتراک دانش فرد در سطح اطمینان ۹۵ درصد آماره تی بیشتر از ۱/۹۶ بودند و بر قصد اشتراک دانش رابطه معنی‌داری داشتند. از لحاظ اهمیت اولویت‌بندی بر قصد اشتراک دانش، مؤلفه‌های نگرش، قصد، ادراک کسب شهرت در اولویت اول تا سوم بودند. در ادامه به مقایسه این یافته‌ها با برخی از یافته‌های پیشینه‌های گذشته در داخل و خارج کشور به رد یا تأیید این یافته‌ها پرداخته شد و در نهایت نتیجه‌گیری و پیشنهادات ارائه شد.

در اولین فرضیه پژوهش «نگرش بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد» برآورد مدل، حاکی از تأیید این فرضیه بود. علت آن این است که اکثریت پاسخگویان نسبت به قصد اشتراک دانش نگرش مثبت اعلام کرده بودند، هرچه شدت نگرش فرد نسبت به ارزیابی انجام رفتاری مطلوب‌تر باشد، احتمال موفقیت قصد فرد نسبت به انجام رفتار واقعی بیشتر خواهد بود. در این پژوهش قصد اشتراک دانش پرستاران متأثر از میزان ارزیابی مؤلفه نگرش و رفتاری کنترلی درک شده فرد در محیط است. یعنی هرچه مهارت و توانایی پرستاران شامل دانش کارآمد درونی (داشتن مهارت، منابع، زمان) و دانش کارآمد بیرونی (مهارت آشنایی

با کامپیوتر، فناوری و سیستم‌های پشتیبانی) بیشتر باشد، قصد احتمالی فرد نسبت به انجام رفتار اشتراک دانش بیشتر خواهد بود. نتایج این یافته با مطالعات (Ryu et al. (2003)؛ Bock et al. (2005)؛ Rohman et al. (2020)؛ Negara et al. (2021) که در خارج از کشور و (Ghafari & Nazari (2019) داخل کشور انجام دادند، همسو است.

در دومین فرضیه پژوهش «هنجارهای ذهنی بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد» برآورد مدل حاکی از رد این فرضیه بود. یعنی هنجارهای ذهنی پرستاران بر قصد اشتراک دانش رابطه معنی‌داری ندارد. هنجارهای ذهنی به واکنش‌ها یا افکار و بعضاً فشارهای اجتماعی مربوط به یک عمل خاص است که فرد تحت تأثیر آن دانش خود را به اشتراک می‌گذارد (Negara et al., 2021). نظر به این که پرستاران هنجارهای ذهنی خود را از حمایت‌های مدیران و سرپرستان بخش‌ها، کارکنان و مراجع مهم سازمان‌های ذیربط و مرتبط با شغل خود دریافت می‌کنند. علت احتمالی رد فرضیه، می‌تواند عدم هماهنگی و همکاری کارکنان یا عدم حمایت مدیران اجرایی سازمان از اشتراک‌گذاری دانش پرستاران باشد. هنجارهای ذهنی پرستاران هرچه بیشتر باشد، در نتیجه نگرش پرستاران بیشتر تحت تأثیر این هنجارهای ذهنی قرار می‌گیرد و کارکنان به احتمال زیاد می‌پذیرند، مطابق با هنجارهای حاکم بر محیط کار خود رفتار کنند. در این تحقیق هنجارهای ذهنی پرستاران تأثیرگذار نبود. نتایج این یافته‌ها با مطالعات (Ryu et al. (2003) و Bock et al. (2005) که در خارج از کشور و مطالعات (Alipourdarvish et al. (2011) در داخل کشور انجام دادند، سازگار نبود.

در سومین فرضیه پژوهش «رفتار کنترلی درک‌شده بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد». برآورد مدل، حاکی از تأیید این فرضیه بود. کنترل رفتاری درک‌شده به عنوان یک باور احتمال ذهنی فرد مبنی بر وجود یک عامل تسهیل‌کننده یا بازدارنده عملکرد رفتاری در شرایط موردنظر که برای تسهیل بروز رفتار لازم هستند، تعریف می‌شود. این شامل باورهای کنترلی موجود از جامعه است و تابعی از فرصت‌ها و منابعی است که یک فرد دارد (Syed et al., 2021؛ Ajzen, 2020). طبق نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده، در شرایطی که افراد کنترل ارادی کاملی بر یک رفتار نداشته باشند. اما، فرد اعتماد داشته باشد که از مهارت، منابع و فرصت‌های کافی برخوردار است، محدودیت‌ها و موانع کمتری را درک می‌کند و کنترل درک‌شده بیشتری بر رفتار خود خواهد داشت که این می‌تواند علت احتمالی معنی‌داری فرضیه باشد. نتایج این یافته‌ها با مطالعات (Ryu et al. (2003)؛ Rohman et al. (2020)؛ Negara et al. (2021)؛ Chung & Tram (2022) در خارج از کشور و با مطالعات (Alipourdarvish et al. (2011) در داخل کشور، همسو است.

در چهارمین فرضیه پژوهش «پاداش اشتراک دانش بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد». متغیر پاداش اشتراک دانش که یکی از سازه‌های نظریه تبادل اجتماعی است. برآورد مدل، حاکی از تأیید این فرضیه بود. علت احتمالی تأیید فرضیه این است که اکثریت پرستاران گزارش کرده‌اند به قصد پاداش مادی و درونی دانش خود را به اشتراک می‌گذارند. پاداش اشتراک دانش، جایزه‌ای است که در ازای یک کار مشخص و به تلافی خلاقیت و ابتکارات، به کارگیری رویه‌ها و روش‌های کاری جدیدتر و بهتر، سازمان به فرد پاداش می‌دهد. پاداش درونی شامل احساس خوشایندی، شایستگی و قدرت و پاداش بیرونی شامل استقلال شغلی، تقدیر و قدردانی، مشوق‌ها و پاداش‌های مادی است (Salehi Dosti & Zadeh Dosti, 2021). نتایج این یافته‌ها با مطالعات (Bock et al. (2005) و Rohman et al. (2020) در خارج از کشور، همسو است.

در پنجمین فرضیه پژوهش «ادراک کسب شهرت بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد». برآورد مدل، حاکی از رد این فرضیه بود. ادراک کسب شهرت، انگیزه‌ای است که فرد یا افراد با این تصور که اشتراک‌گذاری دانش تصویر و یا وضعیت مشارکت‌کننده را به عنوان یک متخصص درک‌شده افزایش می‌دهد، دانش به اشتراک می‌گذارد و عامل‌های فرعی آن تخصص درک‌شده فرد، ادعای احترام به فرد است (Shehab et al., 2019). (Narmenji et al. (2020) یکی از فواید اشتراک‌گذاری دانش، ایجاد ارتباط با سایر افراد در سازمان کسب شهرت می‌داند و متعقدند که شرکت در اشتراک دانش به کسب احترام بیشتر از سوی کارکنان سازمان و برقراری ارتباط با آن‌ها منجر خواهد شد. نتایج در مقایسه با مطالعات Rohman

et al. (2020) در خارج از کشور انجام شدند، همسو نیست. علت احتمالی آن است که مدیران اجرایی سازمان به اشتراک‌گذاری دانش اهمیت نمی‌دهند و یا از آن حمایت نمی‌کنند.

در ششمین فرضیه پژوهش «منافع متقابل اشتراک دانش پرستاران بر قصد اشتراک‌دانش پرستاران رابطه دارد». برآورد مدل حاکی از رد این فرضیه بود. منافع متقابل مورد انتظار یکی از سازه‌های نظریه مبادله اجتماعی است و اعتقادی است که افراد فکر می‌کنند که با اشتراک‌گذاری دانش فعلی با دیگران نیازهایشان برای دانش درآینده با کمک دیگران می‌تواند توسط افراد دیگر در پاسخ به اشتراک‌دانش زمان کنونی تأمین شود و بر تعاملات بین افراد تأثیر بگذارد و عوامل فرعی آن نیاز فرد و اعتماد متقابل است (Shirani & Hedai, 2015). پرستاران ممکن است اطلاعاتی را به اشتراک بگذارند تا به لطفی که از دیگران دریافت می‌کنند با عمل متقابل پرداخت آن را جبران نمایند. نتایج در مقایسه با مطالعات Bock et al. (2005) و (2019) Shehab et al. که در خارج از کشور انجام شد، همسو نیست. علت احتمالی رد این فرضیه، عدم اعتماد به طرف مقابل، ترس از سوءاستفاده از اطلاعات شخص است.

در هفتمین فرضیه پژوهش «ریسک اشتراک دانش بر قصد اشتراک دانش رابطه دارد». برآورد مدل حاکی از رد این فرضیه بود. متغیر ریسک اشتراک‌دانش که از نظریه مبادله اجتماعی گرفته شده است به درجه‌ای که یک فرد فکر می‌کند که با اشتراک‌گذاری دانش ارزش و موقعیت خود را در سازمان از دست خواهد داد، اشاره می‌کند. دانش به‌عنوان یک دارایی فردی خصوصی محسوب می‌شود و اشتراک آن فرد را ناراضی می‌سازد (Wu & Zhu, 2012; Bock et al., 2005). مرور و یافته‌های پیشینه‌ها مورد بررسی نشان می‌دهد، یکی از موانع‌های اشتراک‌گذاری دانش این است که انسان‌ها اعتقاد دارند «دانش قدرت است» و براساس این دیدگاه بعضی از آن‌ها راضی نیستند آنچه را که موجب اقتدار و اهمیت خود می‌دانند در اختیار سایر همکاران قرار دهند. زیرا بیم دارند، مالکیت دانش منحصر به فرد خود را و در نتیجه شهرت خود را از دست بدهد و از لحاظ فرهنگ سازمانی برای آن‌ها مشکل قدرت ایجاد گردد (Bartol & Serivastava, 2002). نتایج با مطالعات Rohman et al. (2020) که در خارج از کشور انجام شد، همسو نیست. علت احتمالی رد فرضیه آن است که پرستاران نسبت به اهمیت و ارزش اشتراک‌گذاری دانش آگاه هستند، زمانی که منافع آن‌ها بیشتر از هزینه‌های ناشی از رفتارهای اشتراک دانش باشد، داوطلبانه دانش خود را به اشتراک می‌گذارند.

در هشتمین فرضیه پژوهش «ابزارهای اشتراک دانش پرستاران بر قصد اشتراک دانش پرستاران رابطه دارد». برآورد مدل حاکی از رد این فرضیه بود. منظور از ابزارهای اشتراک‌دانش در این تحقیق رسانه‌های اجتماعی از قبیل اینترنت، شبکه‌های اطلاع‌رسانی و کیفیت ابزارهای اطلاع‌رسانی است و علت احتمالی رد فرضیه از سوی پاسخگویان عدم سهولت دسترسی به اینترنت و نارضایتی از کیفیت شبکه‌های اطلاع‌رسانی گزارش شده است.

براساس یافته‌های مورد بررسی، مؤلفه‌های نگرش، رفتار کنترلی درک‌شده و پاداش در الگوی رفتار اشتراک دانش پرستاران مؤثر هستند.

پیشنهادات پژوهش

چند راهکار کاربردی جهت مسئولین و مدیران اجرایی که با مدیریت دانش سروکار دارند، پیشنهاد می‌گردد: راهکار اول توجه ویژه به نگرش است. زیرا نگرش فرد ناشی از دانش کارآمد درونی و بیرونی فرد است و اعتماد فرد نسبت به توانایی خود توأم با هنجارهای ذهنی خود فرد متأثر از محیط بر قصد فرد نسبت به انجام رفتار است. بنابراین مسئولین اول به نگرش نسبت به انجام رفتار و سپس به قصد کاربران توجه نمایند تا اشتراک دانش کاربران تسهیل گردد.

راهکار دوم تشکیل یک نظام پاداش دهی سیستماتیک است که پاداش آن بیش از هزینه‌های اشتراک دانش فرد باشد تا نگرش فرد را نسبت به عدم تمایل اشتراک دانش تغییر دهند و فرد بتواند در خودش ویژگی‌های را تقویت کند و دانش خود به نفع عموم به اشتراک بگذارد.

راهکار سوم توجه به بعد بیرونی کنترل رفتاری درک شده فرد که همان ابزارهای فناوری اشتراک دانش در محیط است که ضعیف بود. بنابراین آموزش مهارت‌یابی پرستاران با ابزارهای فناوری اشتراک دانش به صورت دوره‌های آموزش متناوب توصیه می‌گردد.

هر پژوهشی دارای محدودیت‌های مختلفی است که این مطالعه نیز از این قاعده مستثنی نیست. این مطالعه بر روی پرستاران دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه وابسته به وزارت بهداشت انجام شده است و این امکان وجود دارد در سایر دانشگاه‌های دیگر استان‌ها نتیجه متفاوتی داشته باشد. بنابراین تعمیم این مطالعه به سایر دانشگاه‌ها بایستی با احتیاط انجام شود. تحقیقات آتی باید عوامل دیگر روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مانند ویژگی‌های روانی شخصیت فرد به مدل تحقیق اضافه کنند.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

References

- Abolqhasem, T., Nakhoda, M., Fahimifar, S., & Khandan, M. (2022). The relationship between nurses' engagement and knowledge management (Case study: Firoozabadi Hospital in Tehran). *Sciences and Technique of Information Management*, 8(3), 252-281. Retrieved from https://stim.qom.ac.ir/article_2294.html
- Ajzen, I. (2020). The theory of planned behavior: Frequently asked questions. *Human Behavior & Emerging Technologies*, 3, 314-324. <https://doi.org/10.1002/hbe2.195>
- Alipourdarvish, Z. D. (2011). Offering a model on factors affecting physicians' knowledge-sharing intention based on the theory of planned behavior in teaching hospitals affiliated to Tehran University of Medical Sciences. *Journal of Hospital*, 11(4), 36-44. Retrieved from <file:///C:/Users/khosravi/Downloads/jhosp-v11n4p35-fa-1.pdf> (in Persian)
- Asemahag, M. A. (2014). Knowledge and experience sharing practices among health professionals in hospitals under the Addis Ababa health bureau, Ethiopia. *Asemahagn BMC Health Services Research*, 14(431), 2-10. <http://www.biomedcentral.com/1472-6963/14/431>
- Asgari, N., Khalatbari, M., & Hashemian Zadeh, S. (2020). Meta-analysis of antecedents of knowledge sharing in Iranian organizations. *Scientific Journal of Strategic Management of Organizational Knowledge*, 3(10), 113-145.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: An analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405.
- Bartol, K. M., & Srivastava, A. (2002). Encouraging knowledge sharing: The role of organisational reward systems. *Journal of Leadership and Organisational Studies*, 9(1), 64-76.
- Bock, G. W., Zmud, R. W., Kim, Y. G., & Lee, J. N. (2005). Behavioral intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of extrinsic motivators, social-psychological force, and organizational climate. *MIS Quarterly*, 29(1), 87-111. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/25148669>
- Chen, S. S., Chuang, Y. W., & Chen, P. Y. (2012). Behavioral intention formation in knowledge sharing: Examining the roles of KMS quality, KMS self-efficacy, and organizational climate. *Knowledge-Based Systems*, 31, 106-118. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0950705112000354>
- Chennamaneni, A., Teng, J., & Raja, M. K. (2011). A unified model of knowledge sharing behaviors: Theoretical development and empirical test. *Behaviour & Information Technology Journal*, iFirst, 1-19.
- Chung, T., & Tram Anh, T. (2022). Factors affecting knowledge sharing behaviour in public higher education institutions: An empirical study of Vietnam. *Cogent Business & Management*, 9(2155002), 1-18. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2155002>

- Davali, M. M., & Karimifard, A. (2023). Identifying and prioritizing the antecedents of lack of knowledge sharing among the employees of Rafsanjan Industrial Complex. *Scientific Journal of Organizational Knowledge Management*, 6(21), 141-182. Retrieved from <https://www.sid.ir/paper/1070345/fa> (in Persian)
- Drost, E. A. (2011). Validity and reliability in social science research. *Education Research & Perspectives*, 38(1), 105-123.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Ghafari, Z., & Nazari, F. (2019). The application of planned and social exchange theories in the attitude of Khuzestan public libraries staff on knowledge sharing behavior through their intention of knowledge sharing behavior. *Quarterly Journal of Knowledge Studies (LISIT)*, 12(45), 63-74. Retrieved from https://qje.ntb.iau.ir/article_677218.html?lang=en (in Persian)
- Ghaseminik, F., Esmaeili, M., & Abbasi Dolatabadi, Z. (2021). Application of the theory of planned behaviour in nursing care. *Iranian Journal of Nursing Research (IJNR)*, 16(5), 1-9. Retrieved from <https://www.sid.ir/paper/1009040/fa> (in Persian)
- Habibi, A., & Kolahi, M. (2017). *Structural equation modeling and factor analysis* (6th ed.). Tehran: University Jihad. (in Persian)
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277-319.
- Heydaripur, M., Torabipur, A., & Yazdanpana, A. (2018). Analyzing the barriers to knowledge distribution in hospital managers: A qualitative study in educational hospitals in Shiraz and Kerman. *J TOLOO E BEHDASHT, School of Public Health, Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences*, 7(6), 61-82. <https://tbj.ssu.ac.ir/article-1-2670-fa.pdf> (in Persian)
- Islamic Council Research Center. (2024). Research Center-Seventh Plan. Retrieved from *Seventh Plan*: <https://rc.majlis.ir/fa/news/show/1776775>
- Jafari, S. M., Rahmati, M., Pourazim, Z., & Mohammadi Doorbash, Z. (2019). The effect of nurses' attitudes toward knowledge sharing in the acceptance of clinical information technology systems. *Quarterly Journal of Nursing Management*, 7(3), 36-42. Retrieved from https://ijnv.ir/browse.php?a_id=545&sid=1&slc_lang=en (in Persian)
- Kafashan Kakhaki, A., Asemandoreh, Y., & Mohammadian, Z. (2017). Knowledge sharing behavior from students' point of view (Case study: Ferdowsi University of Mashhad). *Library and Information Science Research*, 7(1), 153-173. <https://doi.org/10.22067/riis.v7i1.61819>
- Khana, J., Usman, M., Saeed, I., Ali, A., & Gul Nisar, H. (2022). Does workplace spirituality influence knowledge-sharing behavior and work engagement in work? Trust as a mediator. *Management Science Letters*, 12, 51-66. <https://doi.org/10.5267/j.msl.2021.8.001>
- Kline, R. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford Press.
- Lombard, M., Snyder-Duch, J., & Bracken, C. C. (2000). Content analysis in mass communication: Assessment and reporting of intercoder reliability. *Human Communication Research*, 28(4), 587-604.
- McGowan, J., Strausb, S., Moher, D., Langlois, E. V., & O'Brien, K. K. (2020). Reporting scoping reviews: PRISMA ScR extension. *Journal of Clinical Epidemiology*, 1-3.
- Momeni, B., Ahmadi, G., & Pardakhtchi, M. H. (2019). Identification of the key success factors of knowledge management maturity in health and medical organizations. *Journal of Ilam University of Medical Science*, 28(3), 80-92. Retrieved from <http://sjimu.medilam.ac.ir/article-1-6236-fa.html>
- Mozafari, M. M., & Ahmadi, A. (2016). Investigating the status of knowledge management in educational hospitals of Qazvin University of Medical Sciences. *Scientific Journal of Qazvin University of Medical Sciences*, 21(3), 58-65.
- Mustika, H., Eliyana, A., Agustina, T. S., & Aisha Anwar, A. (2022). Testing the determining factors of knowledge sharing behavior. *SAGE*, 1-17. doi:<https://doi.org/10.1177/21582440221078>
- Narmenji, M., Riahinia, N., Nowkarizi, M., & Zerehsaz, M. (2020). Qualitative study of students' information sharing behavior in social network sites. *Human Information Interaction*, 7(1), 1-14. Retrieved from <https://hii.khu.ac.ir/article-1-2890-en.pdf> (in Persian)

- Negara, D. J., Ferdinand, F., Meitina, M., Astuti, M. H., Anden, T., & Sarlawa, R. (2021). Knowledge sharing behavior in Indonesia: An application of planned behaviour theory. *Journal of Asia Finance, Economics and Business*, 8(3), 1053-1064. <https://doi.org/10.13106/Jafeb.2021.vol8no3.1053>
- Oyebola, A. E. (2017). Influence of leadership behaviors on knowledge sharing intention (Unpublished master's thesis). Saint Mary's University of Minnesota, Minnesota, Nigeria. <https://www.proquest.com/docview/1904974700?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- Rohman, A., Eliyana, A., & Hamidah, D. P. (2020). Individual and organizational factors effect on knowledge sharing behavior. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 8(1), 38-48. <https://jssidoi.org/jesi/article/603>
- Ryu, S., Hee, S., & Han, I. (2003). Knowledge sharing behavior of physicians in hospitals. *Expert Systems with Applications*, 25(1), 113-122. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0957417403000113>
- Salehi Dosti, S., & Zadeh Dosti, F. (2021). Studying the relationship between reward, knowledge sharing, employee emotional commitment, perceived cost, and team performance in tax administration of Guilan. *Journal of Sustainable Human Resource Management*, 2(3), 65-85. <https://doi.org/10.22080/SHRM.2020.298>
- Septiani, A., Herozan, R. I., Indah, D. R., & Cahyani, R. W. (2019). Application of theory of planned behavior for knowledge sharing system among nurses. *Sriwijaya International Conference on Information Technology and Its Applications (SICONIAN 2019)*, 172. Sriwijaya. <https://doi.org/10.2991/aisr.k.200424.083>
- Shaqaiq Shahri, V. (2018). Evaluation of the country's five-year development plans from the perspective of achieving the economic goals of the vision document. *Majlis and Rehabord Quarterly*, 25(94), 209-237. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=463662> (in Persian)
- Shehab, S., Elawiathe, R., Ramin, A., & Dawd, S. (2019). Knowledge sharing behavior of nursing supervisors in online healthcare communities. *International Journal of Pharmaceutical Research*, 11(1), 22-34.
- Shirani, F., & Hedai, H. (2015). Factors affecting knowledge sharing behavior among faculty members of institutions. In *Conference on Management and Humanities Research in Iran* (pp. 1-18). Tehran: University of Tehran.
- Sohrabi, A., Yazdekesty, A., & Sadeqi Arani, Z. (2021). A meta-analysis of organizational factors affecting the sharing of organizational knowledge. *Sciences and Techniques of Information Management*, 7(3), 277-322. <https://doi.org/10.22091/stim.2020.6173.147> (in Persian)
- Sulaimanpour, S., Faraj Pahlo, A. H., & Dehdarian, Gh. (2015). Knowledge sharing and factors affecting it among graduate students of Shahid Chamran University, Ahvaz 93-94. *Journal of Library Studies and Information Science of Shahid Chamran University of Ahvaz*, 8(18), 19-44. https://journals.scu.ac.ir/article_11628.html (in Persian)
- Syed, A., Gul, N., Hassan, H., Danish, M., & Ul Haq, B. (2021). The impact of knowledge management processes on knowledge sharing. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(1), 1017-1030. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no1.1017>
- Tegegne, M. D., Melaku, M. S., & Walle, A. D. (2022). Knowledge sharing practice and its associated factors among health professionals in Ethiopia: Systematic review and meta-analysis. *Informatics in Medicine Unlocked*, 31, 100967. <https://doi.org/10.1016/j.imu.2022.100967>
- Tenenhaus, M., Amato, S. and Vinzi, V.E. (2004) A Global Goodness-of-Fit Index for PLS Structural Equation Modelling. *Proceedings of the XLII SIS Scientific Meeting*, 1, 739-742.
- Wu, Y., & Zhu, W. (2012). An integrated theoretical model for determinants of knowledge sharing behaviors. *Cybernetes*, 41(10), 1462-1482.
- Xu, L., & Li, Zh. (2022). Factors affecting the knowledge sharing behaviors of university teachers: An empirical study in China. *International Journal of Information and Education Technology*, 12, 1-7. <https://doi.org/10.18178/ijiet.2022.12.1.1584>

Copyrights

© 2024, by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)